

сн. Искра Буюклиева

Акценти

Адрес на редакцията: гр. Казанлък, бул. "Розова долина" 100, офис 8 (срещу Митницата)

„АЛТЕРНАТИВАТА НА ГРАЖДАНИТЕ“ отново подкрепи инициатива на село Енина

Казанлъшкото село Енина е едно от малкото населени места в община Казанлък, което може да се похвали със свое собствено знаме. За патронния празник на населеното място – Света Петка, през тази година коалицията „Алтернативата на гражданите“ с основател и ръководител инж. Николай Ибушев, генерален директор на „Арсенал“ АД, подкрепи инициативата на кмета Димитрина Дончева да посрещнат деня с нова придобивка. Пилонът, върху който се развя знамето на Енина, е дарение от коалицията, с което се допълни знаменният ансамбъл от българския триколюр и флага на Европейския съюз.

Това е поредната инициатива, която „Алтернативата на гражданите“ подкрепя с дарителски жест – през миналата година бе обновена и осветена Часовниковата кула, направен бе основен ремонт на Здравната служба, а за Коледа бе монтирана богата украса, така че хиляди светлини огряха централната част на селото в Святата нощ.

Проектът на знамето на Енина е на Калоян Кисъев, млад и обещаващ талант от Казанлък. Знамената са подредени по протокол, а новото допълнение е одобрено от Обществения съвет на село Енина. Основният фон е бял и върху

него е изобразен гербът на населеното място. Знамето е издържано естетически в бяло, синьо и зелено, както и селото – красиво, зелено, чисто.

В местността „Кръстът“ бе осветен 6-метров метален кръст, изработен от жителите на селото Димитър Василев, Динко Казаков, Иван Зъбов, Бончо Зъбов, Енчо Янчев, Радослав Филев и Андрей Карагюзов. Мястото не е случайно – някога е имало оброчен каменен кръст, колкото човешки бой. Преди много години тук се е събирало местното православно население по време на големи християнски празници. Енинци свързват този кръст с кърджалийските безчинства, най-страшното от които било през 1804 година. Тогава са разрушени двата храма в селото и повече от 10 години енинци нямали църква. Най-вероятно по това време най-важна роля в църковния живот на местните жители е играел об-

рочният кръст в едноименната местност. Постепенно, с възстановяването на църквата „Света Параскева“ през 1814 г. и с построяването на храм „Свети Георги“, християните се насочили към тях и позабравили каменния кръст, за който не се знае кога е изчезнал. Въпреки това, желанието на кмета на Енина Димитрина Дончева днес е да възстанови това място като забележителност на населеното място, а по-нататъшната ѝ мечта е да се направи подходящо осветление на новия кръст.

Църквата „Света Параскева“ е забележителна с това, че тук е открит най-старият славянски препис на апостолски текст, известен като Енински апостол. Това е старобългарски ръкопис от 11 век. Ръкописът е открит случайно през 1960 г. при

ремонт на храма. Съхранява се в Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“.

Традиционният курбан за

здраве и благоденствие на енинци и техните гости бе осигурен от Кооперация „Съгласие“, Георги Андреев и Антони Гавраилов.

По думите на кмета на Енина, патронният празник бе отбелязан с нови придобивки за селото, а Кметството вече подготвя изненадите за Рождественските празници.

Олия Младенова

ФК „АРСЕНАЛ-2000“ ПРИЕМА ДЕЦА И ЮНОШИ

Футболен клуб „Арсенал-2000“ – гр. Казанлък приема деца и юноши, които обичат футбола и имат желание да тренират под вещото ръководство на двама доказани специалисти.

Клубът предлага прекрасни условия за тренировки, обновена спортна база, осигурена екипировка, чудесно поддържан фирмен стадион „Арсенал“.

Очакваме Ви!

За информация и записвания:
0882474101, Станислав Пехливанов

МОТИВИРАЙТЕ

своите служители, клиенти и партньори

Ваучер Храна®
Ticket

Ticket
Compliments®

Compliments®

Иднред България www.edenred.bg
Edenred Тек: +359 2 974 0220 bulgaria@edenred.com

За резервации в ресторант „Орешака“: 0700 70 717, www.oreshaka-bg.com

Ресторант „Орешака“ търси:

- ГОТВАЧ/ГОТВАЧКА
- СЕРВИТЬОР/СЕРВИТЬОРКА

За контакти: 0700 70 717

Пандемично работно време:
от 12.00 до 23.00 часа

СЕДЕМ ИСТОРИИ ЗА МОРАЛ

Има една история, която четиридесет години съм слушал да се разказва в Казанлъшко десетки пъти, вероятно пренесена от преселниците от Габровско или Търновско. Но кога и къде е станала, никой не разказваше. Скоро научих

по-подробно цялата история. През 1839 г. в с. Боженци, Габровско, имало един даскал. Казвал се Иван Топала. Той се занимавал и с търговия. Бил във Видин по търговски дела. Разучило се на пазара, че жената на видинския валия си навехнала крака и никой не се наема да го оправя. Даскал Иван, освен всичко друго, бил и чакръкчия, т.е. оправял навехнатото. Намерил къщата на валията. Представил се и предложил помощта си. Но слугите му казали, че валията е поставил условие: „Жена не се пипа с голи ръце“. Даскал Иван приел условията, като казал да оставят най-якия кон едно денонощие без овес и вода. На другия ден даскалът пристигнал пак. Слугите качили жената на валията на коня. Даскал Иван вързал глезените й с въже под корема на коня, като спазил условията. Тогава на коня дали овес и вода, коремът на коня започнал да се подува, болките на жената били силни, но след това утихнали.

Както казах по-горе, тази история я слушам, откакто живея

Село Боженци

в Казанлък. Но тя не свършва дотук. Краят ѝ научих наскоро. След като жената проходила, някой от слугите изтичал при валията: „Валия ефенди, слава на Аллах, жената проходи!“ Валията, видимо доволен, излязал на двора, извадил кесията, за да предложи пари. Даскал Иван отказал с думите:

„Валия ефенди, не искам пари, помогни ми само църква да си построим“

И до днес тази църква я има в с. Боженци. Дали даскал Иван тогава не е могъл да каже: „Дай, ефенди, някоя пара, че да си купя симид до Габрово!“? Къде е Видин, къде е Габрово с ония превозни средства, по онова време? Вероятно парите щяха да бъдат повече от цената на един или два симида. Но не го е казал. Църквата била по-важна. Ако преди петдесет, сто или двеста години хората са имали това практично мислене, като днес, достигашо до цинизъм, то навярно България нямаше да я има. Всъщност, не разказах история за някой държавник, а просто за един обикновен селски даскал.

През 1834 година в с. Павелско, Асеновградско, намиращо се в полите на Родопите, решават да си построят църква. Един заможен човек отива в Цариград, за да вземе ферман от падишаха за построяването ѝ. Този човек взел фермана, но условието било, че църквата ще бъде построена за 40 дни. Хванали се хората и я построили за 40 дни. Не им трябвала „обществена поръчка“! Църквата със сигурност е била в сърцето им, от приказките на бабите и дядовците, от песента на майката или от законителния пръст на бащата. Събрали се на едно място хора, вяра и човешки дух, построили голяма църква, а до нея камбанария с кубе и с височина 17 метра. За четиридесет дни! Забравих. Не преброих нощите!

Заговорихме за „обществена поръчка“. Последователно в родното ми село Рабово, Видинско, се строят четири училища, като първото е през 1832 година. При строежа на последното училище са се прекарвали тухли от с. Гъмзово, Видинско, което се намира на около 30-40 км разстояние по пряк път с 50 броя волски коли всеки ден по график в продължение на 2-3 месеца. Представя-

те ли си една такава колонна с наредени волски коли една след друга? Пресметнете! Тя е била дълга повече от километър.

Всеки Божи ден, три месеца, до последната тухла!

Който не може да се гордее с този факт е може би някакъв полуидиот, на когото образованието или изобщо образоването е

последна грижа.

Още една история, случила се много по-късно. През 1985 г. бай Иван от с. Рогозен, Врачанска област,

Откриване на Рогозенското съкровище

като прокопавал канал за вода в дворното си място, намерил един съд. Първите му думи били: „Това е музейска работа“. И без да се интересува дали този съд е сребърен или златен, меден или железен, той казал на жена си: „Иди да извикаш кмета!“. Жената затичала до кметството, кметът довталас веднага. В същото време заработил селският „фейсбук“ – събрали се хора. Съдовете излизали един по един. Кметът се обадил на този и онзи музей, на милицията и пръщата. Стигнали и те. По-късно го нарекли Рогозенското съкровище. Има и други версии години по-късно, но това да оставим за хейтърите.

Това съкровище и днес обикаля света и разказва за България

И не е мислил тогава само бай Иван така. Баща ми, като намереше някакъв предмет (монета, кост, част от сечиво, напр.) и го питатме какво е това, винаги ни отговаряше по един и същи начин, че „това ще отиде там, където му е мястото“. Той беше учител по история и очевидно може-ще да прецени предвременно донякъде историческата им стойност. Всички материали, които са намирани от моя баща по един или друг повод, са предавани в Националния исторически музей – София, в Института по история към БАН, в Окръжния исторически музей в гр. Видин по опис. В бащината ми къща се намираща доскоро такива бележки – описи (напр. опис № 18 от 6.04.1974 г.). В тези официални документи (описи) имаше най-отдолу графи за:

- платена сума
- безплатно
- подарък

Забележете!

С кръгче беше заградена графата „безплатно“ или „подарък“

Винаги, като принцип. Защо ли е нямало „аукцион“ или „дилъри“ и прочие? Хора с друго мислене, други принципи и при други закони.

Днес мисленето ни е друго и дори не можем да повярваме, че е било така. Един официален факт: България е третата страна в Европа по брой археологически разкопки. Съсдените нам държави са направили от камъните си история, а ние сме направили от историята си камъни. Примери много.

Правили са го и с дипломация. През 1835 г. банскалии решават да си построят църква. Отиват трима души при падишаха за ферман и носят една погача. Единият от банскалииите разчупил погачата и от нея се показва една монета. Падишахът се стъписва, може би го приел за обίδα, но те му отговарят: „Паша ефенди, тази монета е за новородения Ви син. Аллах здраве да му дава. Да наследи империята...“. Падишахът попитал: „За какво друго сте дошли?“. Казали му: „Искаме църква да си построим.

Имаме една, в края на селото, но жените и децата не могат да отидат. Ще ги изядат вълците. Мъжете са с добитъка – за да има добитък за тях и за империята...“. Получили банскалии фермана и построили църква, като на входа, над вратата, изобразили един голям кръст, а отдолу два по-малки полумесеца, които и до днес стоят.

През 1903 г. оттам минал Пейо Войводич с четници

Някой от четниците грабнал някакъв метален предмет, за да изкърти полумесеците над вратата на църквата. Яворов се възпротивил. „Защо, войводо, не сме вече под турско?“. Яворов казал: „За да видят тези след нас какви дипло-

мати сме имали“. Нали се сещате, че ставаше въпрос за Османската империя?

През 1940 година видинските адвокати изпращат до министър-председателя и председателя на Народното събрание изложение, в което пише: „В последно време бе съобщено, че се готви закон за национална защита, в който един отдел е посветен на ограничаване правата на евреите, български поданици... Ние обсъдихме всеки за себе си държавната и морална страна на готвения законопроект. Намерихме, че той би трябвало да бъде спестен на българската държава и българския народ. У нас еврейска група няма, у нас има евреи, които всеки поотделно е така духовно и идейно свързан с народа ни и с всички исторически подвизи и жертви на държавата, че той е нищо друго, освен една претопена пионка в голямото дело на България...“. Следват осемнадесет подписа. Поместих изложението със съкращения. То е твърде дълго, около страница и половина. Ще допълня, че в ония години, при ония закони, при оная междудържавна ситуация, да направиш такава нещо открито и с подписа си се иска много кураж, професионален, личен и обществен морал.

Съвременният българин със своята практичност до цинизъм не може да повярва, че такива неща е имало.

Църквата „Света Троица“ в Банско

Дори някой да направи нещо сега, богоугодно и полезно за всички, то съвременният българин ще каже:

„Е, как така без нищо?“

Има тука някаква далавера, ама ние не можем да я разберем“. А далаверата е в тестото. Зависи от маята в него, наречена Семейство, зависи от брашното, наречено Общество, зависи от водата, наречена Божи дар и т.н. Но дотук.

Огнян Чакълтов,
дългогодишен арсеналец

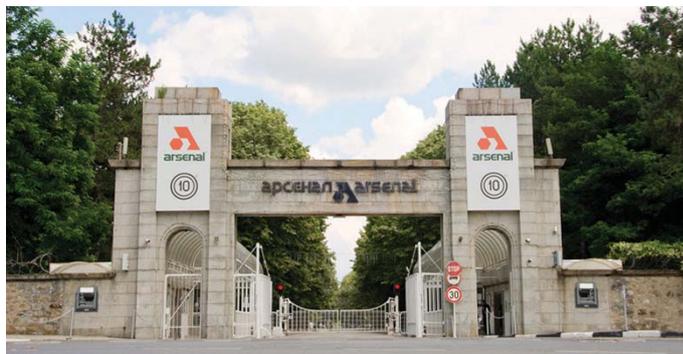
Откъс от книгата „От Тимок до Връшка чука“ – второ преработено и допълнено издание, в подготовка за печат; октомври 2021 г.

„АРСЕНАЛ“: ИСТОРИЯТА

НА НАЙ-ГОЛЯМОТО МАШИНОСТРОИТЕЛНО ПРЕДПРИЯТИЕ В БЪЛГАРИЯ

1989

От 1989 г. предприятието е регистрирано като Държавна фирма „Арсенал“, а на 20.12.1991 г. е преобразувано в Еднолично акционерно дружество (ЕАД).

Централният портал на „Арсенал“ през 2021 г.

1999

През 1999 г. „Арсенал“ вече е Акционерно дружество (АД) с широка и многомащабна дейност.

Бързата адаптация на компанията към новите пазарни условия налага усвояване и производство на нови продукти, наред с традиционно установеното производство:

- Спортни и ловни полуавтоматични карабини – 7.62 mm и 5.56 mm;
- Нови модификации картечници, автомати и пистолети НАТО калибър;
- 9x18 и 9x19 mm картечни пистолети;
- 40 и 40x46 mm подцевни и револверни гранатомети, както и различни видове изстрели за тях;
- 40x46 mm самостоятелни гранатомети;
- Възстановяване производството на безоткатни гранатомети – 40 mm ръчни и 73 mm стационарни;
- 60, 81 и 82 mm минохвъргачки;

- 60, 81, 82 и 120 mm минохвъргачни изстрели с различно предназначение /практически, осколочни, осветителни, димни и термобарични/;
- 23 и 30 mm изстрели;
- Други боеприпаси по стандартите на НАТО;
- Нови видове ръчни гранати;
- Изстрели за ръчен и стационарен противотанков гранатомети;
- Неуправляеми авиационни ракети;
- Реактивни снаряди и др.;
- Модернизирани и внедряване на нови високопроизводителни машини и технологии;
- Модернизирани и изграждане на съоръжения, участъци, цехове и др.

Създаване на „Арсенал - 2000“ АД – маркетингов и търговски лидер на световния пазар в отбранителната индустрия.

2000 - 2021

Гамата от нови и различни изделия непрекъснато се разширява и обогатява.

Всички нови изделия, разработени от арсеналските специалисти, са защитени в Патентното ведомство на Република България като обекти на интелектуална собственост. Те са обозначени с марката „Арсенал“ – марка с международна регистрация: в САЩ, Европейския съюз и още над 30 страни по света.

В своята дългогодишна история „Арсенал“ е създавал, усвоявал и произвеждал продукция с различно предназначение, която в следващите години се е превърнала в основно производство на други новосъздадени предприятия от националната индустрия: акумулатори, дизелмотори, електромотори, радиатори, пружини, синтетичен диамант и др. Така „Арсенал“, освен основоположник на отбранителната промишленост, поставя базата за развитие на редица предприятия в страната, които са заемали и заемат важно място в родното машиностроене.

Създадената отлична организация на работа, действащата Система за управление на качеството ISO 9001:2000 и AQAP 2110, системата ERP за планиране, организация и управление на ресурсите, компютърното тестване на база-данните, внедрените нови технологии, многократните изпитвания на системите в различни екстремални условия, са допълнителна гаранция за високото им качество. Това прави „Арсенал“ силен конкурент и надежден партньор.

ГОЛЯМ ИНТЕРЕС КЪМ ЛАБОРАТОРНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ В ПОЛИКЛИНИКАТА НА „АРСЕНАЛ“

Голям е интересът на работодателите в „Арсенал“ към възможността да си направят лабораторни изследвания в Поликлиниката, намираща се на територията на предприятието. От 17 март 2021 година в Кабинет № 20 всяка сряда се извършват лабораторни изследвания с медицинско направление или срещу заплащане на желаещите работници и служители на фирмата. Обслужването е от лаборанти от ДКЦ „Поликлиника - Казанлък“. До този момент през кабинета са преминали над 1000 души, като се има предвид, че всяка сряда от седмицата са били обслужвани средно по 30 души, а в някои от месеците изследвания са правени и всеки четвъртък от седмицата.

На място в кабинета се взема

кръв за пълна кръвна картина и за специфични изследвания, каквито прави всяка клинична лаборатория. Желаящите могат да си направят още тестове за наличие на антитела против COVID-19, като цените за арсеналци са съответно доста по-ниски – 18 лева за количествен тест и 15 лева за качествен. Тези цени са преференциални, договорени между ръководствата на „Арсенал“ АД и на ДКЦ „Поликлиника - Казанлък“. Към този вид медицинска услуга също има огромен интерес, особено през последните десетина дни. От Служба „Трудова медицина“ в „Арсенал“ АД споделят, че напливът от желаещи за изследвания значително се е увеличил и има пълна готовност, освен в сря-

да, в още един ден от седмицата да се правят изследвания на място, така че никой желаещ да не бъде върнат.

Функционирането на Кабинет за лабораторни изследвания значително улеснява работещите в „Арсенал“ АД и „Арсенал-2000“ АД, спестява им време, отсъствие от работа и чакане по опашки в града в случаите, когато имат нужда от тези медицински услуги. Освен това, резултатите идват веднага на другия ден и също се получават на място в арсеналската поликлиника. При възникнали въпроси или при необходимост от разясняване на резултатите, лаборантите и лекарят в Клиничната лаборатория към ДКЦ-Поликлиника д-р Йорданова винаги са на среща, казват още от Служба

„Трудова медицина“. Инициативата е част от масштабната и разностранна социална политика, която осъществява „Арсенал“ за своите кадри.

Желаящите да се възползват от тази възможност работници и служители на „Арсенал“ АД и „Арсенал-2000“ АД могат да се записват на тел. 26-95 всеки делничен ден, а във вторниките – до 12.00 часа.

ВРЪЩАМЕ СТРЕЛКИТЕ С ЕДИН ЧАС НАЗАД

България ще „върнем времето“ с един час назад в неделя, 31 октомври 2021 г., в 4.00 часа сутринта, като от 4.00 ще стане 3.00 часа. За връщане към зимното часово време тази неделя обяви и Европейската комисия.

През септември 2018 г. Европейската комисия излезе с предложение местенето на стрелките да се случи за последно, като различните държави да изберат дали искат да останат на астрономическо време (зимно), или на лятно часово време.

Предложението беше подкрепено от Европейския парламент през 2019 г., но трябва да бъде прието от държавите-членки. Прекратяване смяната на часа обаче засега се отлага, тъй като те още не са решили кое часово време да изберат – зимното или лятното.

Астрономическото часово време е зимното, т.е. това, което използваме от октомври до март. Лятното часо-

во време е през останалите месеци в годината. То се използва, за да се получи по-добро съвпадение между светлата част на деня и активните часове на работещите и учащите се.

Местенето на стрелките в Европа е въведено през 1976 г. по искане на Франция. В България тази практика е въведена през 1979 г. С постановление от 1997 г. лятното часово време влиза в сила от 3:00 ч. сутринта в последната неделя на месец март.

Идеята за смяна на времето първо хрумва на Бенджамин Франклин. Той пише писмо до редактор на вестник „Парижки журнал“ през 1784 г., като предлага на парижани да стават и да си лягат по-рано.

На практика идеята е приложена от германското правителство по време на Първата световна война в периода 30 април - 1 октомври 1916 г. като мярка за спестяване на гориво във военната обстановка. Великобритания

е втората държава, която в началото въвежда лятно часово време от 21 май до 1 октомври 1916 г. САЩ последва примера ѝ през 1918 г.

УДОСТОВЕРЕНИЕ И ЗА ПРЕБОЛЕДУВАЛИТЕ ОТ COVID-19, ДОКАЗАН С АНТИГЕНЕН ТЕСТ

Всички граждани, които са доказано преболедували COVID-19 с положителен резултат от направен антигенен тест и са регистрирани в Националния регистър за

с него няма да може да се пътува зад граница.

Гражданите, които желаят да получат удостоверение за преболедуване от коронавируса, доказано чрез бърз антигенен тест, трябва да въведат ЕГН, номер на лична карта и телефонния номер, с който са регистрирани в Националния регистър за борба с COVID-19. Те ще получат специален SMS-код, който трябва да въведат в страницата на портала.

Удостоверението за преболедуване ще е с продължителност 365 дни от датата на първия положителен антигенен тест за COVID-19.

Хората, които фигурират като потвърдени случаи с положителен PCR-резултат в COVID-регистъра, ще продължат да ползват Европейския зелен сертификат. Въпреки че съгласно Регламент (ЕС) 2021/953 на Европейския парламент продължителността на сертификата за преболедуване е доказан PCR тест е 180 дни, във връзка с новите противоепидемични мерки за територията на България, неговата валидност е удължена до 365 дни от датата на първия положителен тест.

КАЗАНЛЪК – ГОТОВ ЗА ЗИМАТА

Община Казанлък има готовност да посрещне зимата, стана ясно от заседание на Общинския щаб за изпълнение на Плана за защита при бедствия и аварии, проведен тази седмица.

Изготвен е оперативен план за снегочистването в Казанлък от Общинско предприятие „Комунални дейности и поддръжка на инфраструктурата“. Градът е разделен на четири района, като с приоритет са централните улици и булеварди, а след това – вътрешните квартални улици. В навечерието на зимата предприятието разполага с общо 5 солоразпръсквателя, 3 автомобила с гребла, още 5 автомобила за ръчно почистване, 3 челни товарача, 1 трактор, 330 тона сол, 2.5 тона айсмелт и близо 5 тона химически разтвори, 50 тона сол с пясък в резерв.

За поддържане на четвъртокласната пътна мрежа на територията на общината, която е с дължина 98 километра, е подписан договор с фирмата изпълнител. От Община Казанлък отчитат важноста на добрата комуникация с хижарите в района на връх Бузлуджа, предвид затрудненото движение на хора и автомобили в зимни условия.

Относно медицинското обезпечаване – от Общината информират за осигурени достатъчни количества предпазни медицински облекла и средства за дезинфекция. МБАЛ „Д-р Христо Стамболски“ също информира за подсигурана в материално отношение база, осигурени лекарства и предпазни облекла. В COVID-отделението са разкрити 58 легла, като в момента са

заети 57. Създадена е организация за лечение на тежко болни и в други отделения на лечебното заведение. Правят се възможните промени, за да не се смесват потоците на пациентите. По думите на замест-

ник-управителя на болницата д-р Белчо Белчев обаче медицинският персонал е изключително готов.

С готовност за съдействие с оборудване, техника и екипи са още Военните формирования на територията на Казанлък, Противопожарната служба и Районно управление „Полиция“.

борба с коронавируса, могат да изтеглят своето удостоверение за преболедуване от интернет портала на Националната здравно-информационна система <https://www.his.bg/bg/dgc>. Документът важи само на територията на България и

Будители в Алеята:

ВЛАДИМИР ЧУЧУМИШЕВ

Владимир Чучумишев, един от малкото общински съветници на Казанлък, когото хората познават отблизо. Той не пропуска да бъде сред тях, особено на училищни и културни събития. Изложби, премиери, представяния на книги. Личи му, че не го прави по задължение, макар като член на Комисията по култура, туризъм и вероизповедания и зам.-председател на Комисията по образование, младежки дейности и спорт, участието в подобни събития да влиза в съвещностните ангажменти. Чучумишев е дипломиран висшист в друга област – полигонните установки. Завършил Тулския политехнически институт като стипендиант на „Арсенал“, той работи от 1986 г. до момента единствено в казанлъшката оръжейница, израствайки от техноло до началник цех, зам.-директор и директор на Завод 14, директор на Комплекс 1 и ръководител „Техническо развитие Въоръжение“ на фирмата. От 2 години ръководи и направление „Образование и квалификация“. В тази, направо будителска, дейност „Арсенал“ се активира през 2014 г. след решение на ръководството за следване на Стратегия за квалификацията на кадрите, разработена в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план, която вече дава добри резултати.

Чучумишев е бил председател на Настоятелството на ПМГ „Никола Обрешков“, гимназия, която някога и той завършва, а после – и децата му. Координатор на Регионален академичен център към БАН от 2015 г. Зам.-председател на местния парламент от „Експерти за Казанлък“ 2015-2019 г., сега съветник от „Алтернативата на гражданите“.

Владимир Чучумишев е в Алеята на славата '2021, което счита за признание за работата си отстрана на ръководството. Но в Алеята не е за пръв път. Отличен е и в първото издание през 2004 г.

„Как лети времето!“, с широка усмивка казва човекът, намерил време между куп служебни задачи да вмести и часовете за този разговор. Увлечателен разговор с буден и отворен събеседник.

Когато през 2014 г. мениджмънтът на „Арсенал“ решава, че е време, вместо само да се оплаква от липсата на кадри, да предприеме нещо, за да си ги създаде, перспективата за добър резултат е мъглява. Но, планирани във времето задълбочено и целенасочено, 7 годи-

има отстранени, но това е минало, казва инж. Чучумишев. Примерът на „Арсенал“ привлича и други сериозни казанлъшки фирми, работи се рамо до рамо с „М + С Хидравлик“ и „Гула Клоужърс“. Днес дуалното обучение в Механото има вече 7 бизнес партньори. „Този про-

В „Арсенал“ има над 500 професии

„Над 500 професии се упражняват тук. От доставените на входа материали, на изхода на „Арсенал“ излиза изключително разнообразна готова продукция, изцяло произведена по пътя на хиляди, хиляди операции и всичко се обработва тук“, - обяс-

нява инж. Чучумишев. - В този сложен процес участват специалисти от различни професии и всички те са грижа на ръководството, което държи да повишава квалификацията на персонала си. Освен чисто практическата полза, измерена в подобряване ефективността на производството чрез висококачествен труд, в цялата работа по начинанието „Стратегия за квалификация на кадрите“ има и нещо будителско, някакъв възрожденски дух“, - убеден е Чучумишев. Свидетел е на такъв коментар от представителите на Ту-София в момента, когато с изумление научават колко много средства е осигурил местният бизнес за колежа. „Такава сума не сме чували да се дарява от времето на Възраждането“, обсъждали те.

Будителството идва от сърцето,

мисли Чучумишев, нагласата да даваш от себе си без мисъл за обратна полза или я имаш, или я нямаш. Но Будителството за него не е само това, то е неспоконително на духа, смелост да отстояваш принципи в битки със силните на деня, духовни принципи, морални ценности. Има много набедени будители, не крие разочарованието си Чучумишев: „Да си учител, не те прави автоматично будител, нужно е не само да съхраняваш националния дух, а да се опъчваш за неговата кауза, да рискуваш, за да промениш това, което не ти харесва“. Будителят за него е Водач, който разчуп-

убеден е той.

Поел тоя дъх на знанието в първия випуск на Тео като класен, заедно с проф. Иван Бъчваров и супер успешния „американец“ Петко Динев, вдъхнал тайнството на големите руски библиотеки, черпил от опита на големите руски учени като студент, Владимир продължава своята лична диря по тоя път и чрез сина си Данаил, доктор по физика, занимаващ се с инженерна физика и развойна дейност в Германия. Дава на фамилията най-голямата радост, засега единствената внучка – Деа.

Дъщеря му Виктория е икономист, специалист „Човешки ресурси“, живее в София. Семейството винаги намира начин да бъде заедно по оста: Казанлък-София-Германия. Споделят си, забавляват се, играят заедно тенис на корт. От Тула, където съпругата Светлана остава роден дом, все по-рядко посрещат гости. Но за ония времена на спокойствие и човечност, когато в Русия ни посрещат като братя, а животът тече бавно и с обич на хората един към друг, семейството и сега си спомня с шипка носталгия в мислите. „Защо не можахме да увеличим доброто, което имаме преди Проманяк и да вземем от другия свят лак най-доброто“, - чистосърдечно страда инж. Чучумишев като всеки човек на духа, притиснат от динамиката на съвременния сръхкомесиален живот. Защо не можем като Швейцария, където го е видал с очите си, да съградим с труд едно свое щастливо място за живеене, също не може да си отговорим. Но му се ще да опитаме. Цитира несбъднатото още послание на Недялко Йорданов от 1995 г.: „Да махнем днешните бездария и не Бог, а ние да пазим България!“.

Разединението и злобата между хората го тревожи: „Защо си губим времето с това?“. Той е от тези, които вярват, че „не всичко е пари“. Че е по-добре да опазим нещо човешко в себе си, отколкото да добавим някаква сума пари към сметката си. Дребнотемие, с което обществото се занимава, го въбсва. Той търси същността отвъд видимото. Винаги е вярвал, че

Съв семейството, 2021 г.

ни по-късно мерките от набеязаната стратегия дават сигурен полезен резултат, категоричен е ръководителят на образователното направление във фирмата.

Дуалното обучение

119 завършили ученици за пет години дуално обучение в „Арсенал“ по специалностите „Мехатроника“ и „Машини и системи с ЦПУ“ на ПГ „Ив. Хаджиенов“ и 30 новопостъпили през новата учебна година; 19 завършили, вече на работа в „Арсенал“, 7 в студентските програми на дружеството. Програмата, реализирана с ПГ „Иван Хаджиенов“ по пилотен българо-швейцарски проект, е изключително полезна и за училището, и за фирмата, която предоставя база, обучители и пряко участие в производството на учениците, които работят на трудови договори срещу заплащане. 19 наставници ввеждат младежите в професията, които усвояват първите си трудови навики и дисциплина и осмислят важността на спазването на безопасността на труда. Никак не им е лесно, в началото дори

ект качествено промени нещата не само с наличието на кадри, но и с рязкото вдигане на интереса към училището, в което вече се записват точно поради този тип обучение, предимно много добри ученици с висок бал при кандидатстване, - отчита Чучумишев, който пряко отговаря за сектора. - Правилните действия водят до добри и дори бързи резултати! Добрият пример е заразителен. Особено важно за учениците е, че получават възнаграждение за труда си, което ги мотивира и стимулира. Учениците са в „Арсенал“ три дни в седмицата по 7 часа. Ползата е и за двете страни в партньорството“, - отчита той.

„Арсенал“ има 250 студенти с договор за обучение

„Арсенал“ работи активно с Технически университет - София, Филiaal Пловдив, със столичния Химико-технологичен и металургичен университет, с Инженерно-педагогическия филиал на Софийския ТУ в Сливен и ТУ - Габрово. Началото на реализацията на Стратегията в краткосрочен план е сложено

първите два випуска са арсеналци. По идея на Чучумишев, възприета от ръководството, седемте отличници са официално наградени за празника на „Арсенал“, заедно с хората от Алеята на славата: хората, които се развиват, трябва да бъдат забелязвани и стимулирани.

В други курсове на Колежа сега се обучават още 84 оръжейници. 59 арсеналски бакалаври следват магистърска програма пак в Колежа, но с помощта на ИПФ-Сливен. Тази година за пръв път по настояване на „Арсенал“ ХТМУ разкрива програма за магистри „Технология на високоенергийните материали“, където вече са записани 4 наши специалисти, съобщава Чучумишев поредната новина, свързана с арсеналския принос към образованието. Такива новини той съобщава непрекъснато.

„Ние сме уникална фирма, има и други, които поемат ангажимент към обучението на кадрите си в интересни програми, но като мащаби „Арсенал“ е единствен у нас“, - споделя ръководителят на „Образование и квалификация“.

В Алеята

ва шаблоните, той не заставя, той провокира интерес. „Той е бунтар – като някогашните полове и даскали през турско“. Чучумишев има афинитет към историята, чете. И популяризира знанието. Прави това и като ръководител на единствения в извънобластен град в мрежата на БАН Регионален академичен център, разкрит в Казанлък през 2015 г. Да ражда идеи, да провокира младите в интереса им към науката, да популяризира документалното богатство на БАН, е идеята на центъра, за която Чучумишев също с хъс работи. „Всичко е за бъдещето, което принадлежи на младите хора. Ако те не уважават знанието, нищо няма смисъл“, -

тя е в ценността да събереш дом, да отгледаш деца, да помагаш на ближния с каквото можеш.

Да четеш, да знаеш!

Времето с Владимир Чучумишев минава леко и не достига. Можеш да говориш с него за толкова различни неща. И да има за още.

Някак, съвсем естествено, си тръгвам с подарък – книга, „Анти Бай Ганьо/Книга за българите“ от Петко Колев... За чието будителско дело „Арсенал“ също помага.

Диана Рамналиева

ПРИКЛЮЧВА РЕМОНТЪТ НА 100-ГОДИШНАТА БАНЯ В ЯГОДА

Вървят последните довършителни работи на обществената баня в мъглижкото село Ягода. Проектът е „Възстановяване и основен ремонт на съществуваща сграда „Бански комплекс“, село Ягода, община Мъглиж“. Сградата е построена преди 100 години, като

изгнили дървени елементи, обшивки и елементи на покривната конструкция. Напълно е запазен видът на покрива и наклоните му, поставени са двойна мембрана, нови керемиди и обшивки. Възстановени са куполите-шипове, кули и куполи от цинкова ламарина. Поставе-

вер на сградата са възстановени в автентичния им вид – по запазените стари. Вратите и прозорците са обработени с антикорозионни материали. Ремонтирани и възстановени са всички подови покрития, както и стенните и покривни равнини по рецепта на реставратор-консерватор и инженер-химик, след вземане на проби за състоянието и вида на мазилките. Възстановени са оригиналните дървени стълби вътре в сградата. Извършен е ремонт на всички фасади, реставрация на корнизите и архитектурни елементи по фасадата. Те са грундираны и боядисаны по мостри и цветово решение на фасадите. Направен е цокъл от минерална мазилка за устойчивост от дъждовни води, както и дренаж около сградата. Възстановен е целият обиколен тротоар и са изолирани основите на сградата. Подменена е изцяло електрическата инсталация, като е създадено външно ефектно осветление. Самата сграда е топлоизолирана и от вътрешната страна.

„Реновирането и реконструкцията на Минералната баня в село Ягода като социална значимост ще излезе извън пределите на община Мъглиж, защото това е обект, за който сме ло можем да кажем, че е от

национално значение“, сподели кметът на общината д-р Душо Гавазов.

биохимичен състав обаче тази геотермална вода е изключително подходяща за

През 2012 г. Община Мъглиж провежда обстойно хидрогеоложко проучване на основните каптажи, което е съпроводено с изследване на биохимичната констелация на минералната вода. Оказва се, че поради 10-кратно завишени стойности на флуор и арсен водата не е годна за пиене. Известно е, че флуорът в големи количества уврежда костната система и зъбите, а завишените стойности на арсен предизвикват симптоми като световъртеж, гадене и повръщане. Поради своя

лечение на болести на опорно-двигателния апарат, кожно-венерически и неврологични заболявания. Не случайно до 90-те години на миналия век в село Ягода функционираха Неврологично и Кожно-венерическо отделение. По статистически данни минералната вода на село Ягода се намира в Топ 5 на минералните води в Европа с най-комплексни лечебни свойства. Тя е особено ефективна в преодоляването на псориазиса, смятан за нелечимо заболяване.

Живко Тенев

баня към минералните извори в селото. Тя е архитектурно-строителен паметник на културата, изградена в стил „неокласика“. Има четирискатен покрив и фланкиращи две кули над централния вход.

Проектът за възстановяване и основен ремонт на банята включва ремонт на покрива, възстановяване на

на е нова мъглизезащита на сградата. Консервирани са всички дървени елементи по покривната конструкция. Ремонтирани са старите ламаринени обшивки по целия покрив и куполи на сградата и са поставени нови улци и водосточни тръби, като запазените стари оригинали.

Всички тампонираны прозорци от запад, изток и се-

БИЛКИ С НЕЖНИ ЦВЕТОВЕ ЗА ИМУНИТЕТ ПРЕЗ ЕСЕНТА

Босилек. Босилекът подпомага храносмилателната и нервната система. Ако страдате от тревожност или стрес, той може да увеличи вашата енергия и да помогне за освобождаване на напрежението. Сладкият босилек е добре познат за предпазване от вирусни и бактериални инфекции, както и от настинки, грип и възпалено гърло, поради своите антибактериални и антивирусни свойства. Подпомага кръвоносната система, помага при фокусирането и концентрацията. Високо ценена на изток, тази билка се използва много в индийската и азиатската кухня, включително в тайландската и виетнамската. Използват се листата. В любимото ястие те се добавят в самия край, за да не се загуби целият вкус. От листата може да се направи и чай.

Риган. Риганът има антисептични свойства, които са полезни за борба с респираторните инфекции и храносмилателните проблеми. Той е полезен и за намаляване на нервността и раздразнителността, причинени от напрежение и стрес. Използват се листата. Риганът е чудесна подправка към меса, салати, сосове и супи.

Розмарин. Розмаринът активира кръвоносната система и може да облекчи лошото храносмилане. Ако се чувствате

отпаднали или депресирани, той ще повиши настроението ви с антидепресантните си свойства, с които е известен. Понякога розмаринът се прилага като средство за облекчаване на главоболието. От него се използват листата и цветовете. Розмаринът обикновено е подходяща подправка за месо и за печено, включително при печене на хляб, бисквити и дори солети.

Салвия. Салвията или градинският чай има стягащи и антисептични свойства. Той е чудесен за предпазване от инфекции, настинки и грип. Салвията служи като добро храносмилателно средство и отпуска нервната система. Използват се листата. Добавя се към меса, сосове, супи и пълнки.

Мащерка. Мащерката има много разновидности, но най-лесните за намиране са обикновената градинска мащерка или лимонената мащерка, която има приятен аромат на лимон. Мащерката е всеобхватен стимулатор на имунната система. Заради своите антибактериални, антивирусни и противогъбични свойства, мащерката е полезна в борбата с инфекциите и настинките. Тя е известна и с това, че успокоява нервната система и облекчава разстроено стомах. Използват се листата и цветовете. От тях става превъзходен чай. Към салати, супи, сосове се добавят нарязани листа като подправка.

Всички тези билки имат нежни, предимно бледорозови или виолетови цветове и листенца, които ухаят, така че употребата им не е само полезна, но и приятна.

Любопитно за оръжията

АВТОМАТ „КАЛАШНИКОВ“ – И В ХЕРАЛДИКАТА

Националното знаме на Република Мозамбик, прието през 1983 г., е единственото в света, на което е изобразено съвременно оръжие – АК-47, автомат „Калашников“. Като хералдически елемент означава защита на отечеството. Автоматът присъства и в герба на тази африканска страна, както и в гербовете на Зимбабве и Източен Тимор.

Знамето и гербът на Мозамбик

През 70-те години на 20 век Мозамбик придобива независимост от Португалия и приема нов герб, съставен от много символи на новия живот. На него също е изобразен автомат „Калашников“ – символ на борбата за независимост и бдителността. В началото на 21 век някои политически лидери искат оръжието да бъде премахнато от герба, за да стане той по-модерен. През 2005 г. въпросът е внесен в парламента, но повечето депутати гласуват против предложе-

нието за промяна на основната емблема на страната.

Автомат „Калашников“ е класика в оръжейното производство. Създаден е през 1947 г. от Михаил Калашников. Произвеждан е в Ижевския машиностроителен завод „Ижмаш“ и в Тулския оръжеен завод. Автоматът е лек, компактен, надежден и лесен за поддръжка. Над 100 милиона от АК-47 са в оборот, а над 50 армии го използват като основно оръжие.

На основата на АК-47 са създадени и други модели автомати, карабини, картечници. Сред версиите са АКМ – Автомат Калашников модернизиран, и АКС – Автомат Калашников със сгъваем приклад. В България започва да се произвежда през 1958 г. в МК „Фр. Енгелс“, дн. „Арсенал“ АД, като автоматите, арсеналско производство, са многократно подобрени и съобразени с международните изисквания и нормите на НАТО.

Семейство Ненкови:

БУДИТЕЛСТВО ВЪВ ВСЯКО ВРЕМЕ

Светлана и Николай Ненкови. Българска филология, фамилия, дом, супер успешни синове - елитни ученици на казанлъшкото явление Тео. Малкият - Свилен, един от най-талантливите ни олимпийци по физика, вече завършил Харвард, доктор на науките, сега работи във водещ изследователски екип в базата на Google в Сан Франциско. Носител е на престижната награда „Джон Атанасов“ и отличнието „Най-перспективен млад учен за САЩ“. Големият - Калин, е проспериращ мениджър в иновативна американска фирма с офис в София. С три малки деца. Успехът на синовете в семейство на учители не е изненада. Но в случая има нещо повече: „Ние имаме еднакви биографии“. Светлана и Николай - заедно, откакто се помнят. С еднаква нагласа към света, отговорност към семейството, общи цели и не на последно място - с едно общо вдъхновение, заченато в гимназиалните часове по български език и литература. Вдъхновение, което увлича и двамата в богатия духовен свят на магичното слово, което рисува чудни светове от образи, споделени от познати и непознати четящи хора. Вдъхновение, което те бързо и без колебание именува: Пеню Терзиев.

Окрилени някога от своя обичан преподавател по литература в ЕСПУ „Никола Вапцаров“, самите те цял живот вдъхновяват. Над 30 години в училище, повечето от които в казанлъшката Математическа гимназия, Светлана и Николай са събудили за високия вкус към добрата литература и стойността изкуство хиляди млади хора. Но не се чувстват будители. В края на октомври, тъкмо преди Деня на народните будители, на кафе в подредения им дом, си говорим: възможно ли е изобщо будителят Днес и Сега. Докато тези дни Николай преподава Просвещението, точно този въпрос си задава. „Няма вече такива хора“, е неговият отговор. Навремето имало. Най-истинският будител, който буквално променя живота им, е техният гимназиален учител по литература. После - директор на музея на Чудомир и едноименната фондация, която основава - Пеню Терзиев.

„Пеню беше необикновен, той ни научи на всичко...!“, разказват двамата с любов, докато аз не спирам да разчитам наум будителския почерк на Терзиев, с който продължават да пишат неговите възпитаници Светлана и Николай в сърцата и умовете на своите деца и ученици.

Всичко започва с една любов. Всъщност, с две - обичта към словото и взаимната обич на двамата гимназисти. Светлана и Николай се познават от седми клас, но стават по-близки в последните класове на училището. Тя искала да стане инженер, той се увличал по биологията. Докато не се появил учителят Пеню Терзиев, класен на Светлана. Неговата харизма била магична за учениците му. За часовете по литература с него се носели легенди. Николай непременно искал да бъде част от магията. Затова дори сменил класа си. Така вече били заедно тримата. „О, той ни даде страшно много, даде ни ценности за света, слушали сме го с отворени уста, даде ни основата, даде ни всичко! И безумно много се раздаваше...“, казват Ненкови в един глас:

Що е то Будителството...?

Учител, който формира личностни качества, които води, който поощрява с всичките си действия. Това е будителството, според двамата наследници на Терзиев в професията на литератора. Те помнят близки и далечни походи по планините, съветите - какво да сложим в раницата, как да се учим на дисциплина и как да борим личните препратствия по пътя си, не само из планинските баири. Учителят-будител не просто преподава предмета си, научава отрано двамата бъдещи филолози. И никога не забравят този урок. Сигурно затова Светлана и Николай градят отношения

с учениците си далеч извън класната стая. Особено обичат да бъдат заедно в театъра. Заедно в театъра - при тях не значи просто да заведеш децата на представление. Прехвърляването „Театър“ с Ненкови е много повече.

Преживяването „Театър“

Дори в деня на срещата ни двамата коментират постановката, гледана предишната вечер с учениците. Обсъждането с децата е задължително, но не е по задължение. Учениците го търсят сами. Възнуват се, задават въпроси, търсят отговорите, провокирани от постановката. Да въведат учениците в изкуството на театъра за Ненкови е Мисия. Защото в днешно време, дори в Математическата гимназия, има деца, които не познават възшебството на сценичното изкуство. Изкуството отключва интереса към сериозното знание, включително относно литературата, убедени са Ненкови. Един ученик сега трудно „навива“ да прочете Гогол, но когато гледа „Мъртви души“ на сцената, остава очарован, споделят опит те. Разбира се, и днес има ученици с явен интерес към словото. Нещо повече, има млади хора, които четат много и сериозно, някои дори са увлечени по чистата филология. „Децата в МГ те държат постоянно в кондиция, те са умни и отворени към знанието и не можеш да си позволиш при тях да се явиш неподготвен“, казват Светлана и Николай. Много от тях са добри не само по математика и в при-

родните науки. Добри са във всичко. Да общуваш с такива млади хора е много приятно и благодатно: „Да бъдеш успешен, означава да се развиваш комплексно, това се опитваме да им кажем“. Възпитаници на двамата са с национални постижения в олимпиадите по български език и литература, носители са на званието „лауреати“.

Подобно на любимия си учител, чрез когото Николай за пръв път разбира „колко широк е светът“, сега и той не спира да включва учениците си в интересни начинания, които отварят сетивата на духа за нови преживявания и предизвикателства. „Терзиев ни заведе чак в Музея на Вапцаров в Банско, където специално за нас отвориха интересни непоказвани архиви. Осигури ни достъп до неизследвани документи, по които работихме за участието си в уникална ученическа научна конференция, която той организира“, разказва Ненкови. Според него, точно това липсва на децата сега - да участват лично и със свой принос в големи проекти, чрез които да усетят себе си значими, да вкусят от любителството и удовлетворението от пътешествието си в заниманието с творчество.

Ненкови се опитват да правят точно това - да ангажират учениците в подобни увлекателни проекти. Освен, че мотивират най-добрите за участие в олимпиади, двамата учители по литература страстно пропагандират четенето сред всички ученици, макар да признават - не всички деца са отворени към художествената литература, въпреки своята интелигентност.

„Интелигентността в наше време търси своите по-практични реализации“, коментира филолозите. Най-често - далеч от хуманитаристиката. Но точно това провокира Ненкови като преподаватели.

Театралните състезания на Ненкови

Години наред семейството литератори привлича учениците си към идеята „Театрално състезание“. Започват с миниатюри, поставят откъси от „Ромео и Жулиета“, „Отело“... Премиерите пред публиката - съученици и приятели, обикновено преди празника на училището, са чакани от цялото училище.

Ентузиазъм стига до там, че повече от 200 ученици от различни класове участват в надпреварата всяка година. За жалост, в новите пандемични времена, тези празници няма как да се провеждат. Врх в начинанието на Ненкови е поставянето преди няколко години на „Опит за летен“ на Радичков - цялостен спектакъл. „Децата си правят всичко сами. Важно е да се справят самостоятелно, важна е помощта на родителите. Харесва им да бъдат независими и отговорни, да спазват правилата на професията. Работят със свой режисьор, осветител, правят си декорите, приготвят си костюмите, намират си сцени... Имали сме и цели спектакли по техни сценарии - като в истински театър“, разказва Светлана. Двамата с Николай с усмивка редят весел наниз от спомени: репетиция на сценичен бой на улицата; драма с роклята на мама, която забранява тоалетът да се ползва за театрален костюм и за малко да провали премиерата; щастливо предотвратен в последния момент провал с връзките на хвърчило от „Опит за летен“...

Истинският учител живее заедно с учениците си,

е урокът, който те следват. И още: „На децата трябва да им е интересно!“ Заради това, интересно, техните възпитаници продължават да ги търсят и след абитуриентския бал. Обаждат се по телефона за кафе, идват под прозореца на класната стая. Да работиш и да продължиш да общуваш с

млади хора с критично мислене е удоволствие и за Ненкови. Това е мечтата на всеки учител. „В това отношение нашето училище е Благодат“, категорично е семейството. Тук идват не само деца с природо-математически дарби. Средата като цяло е добра. Много ученици имат широки интереси и провокират мисленето си и в хуманитарните области, макар те да не стават тяхна професия, обясняват двамата литератори. Но много ги радва фактът, че има и младежи, които подчертано избират хуманитаристиката като свое бъдеще. И им личи отрано. Ненкови имат възпитаници с реализация в областта на правото и дори в журналистиката. Момчето, което напоследък смело репортерства в новинарските емисии на БТВ, Румен Скрински, е ученик на Николай.

МГ-то дава път и на собствените синове на Светлана и Николай. И двамата са школовани за науката от славния физик Теодосий Теодосиев. „Като семейство дължим много на Тео!“, благодарни са Ненкови, споменавайки още един казанлъшки будител от национална величина. Тяхната формула за успеха на децата е: Любов - Разбирателство - Занимания с тях. Свилен чете от четиригодишен. Отличията като „Най-перспективен млад учен за САЩ“ казанлъшки младеж е намерил мястото си откъдето Океана. Д-р Ненков се чувства отлично там - работи с незаеман екип от учени по иновативни теми, което нито в България, нито като цяло в Европа, е възможно в неговата област. „Голямата ни болка е, че е толкова далеч...!“, не крият Ненкови, но са щастливи с трите си гостувания в Щатите, сред които най-ярко помнят достолепната церемония по дипломирането на Свилен в Харвард.

Уважението към знанието и знаещите там е респектиращо

Уважението! След две ковидни години на раздяла, Светлана и Николай искат най-после да могат да летят до Сан Франциско за Коледа.

Но Калин и трите му деца са в България. Снимките на внуците красят лавицата в дневната, а стаята, наречена за тях, е готова всеки момент да ги посрещне. Заедно с господарката, която с тежка книга в ръце тихо изчаква в хола да свърши срещата ни - майката на Светлана, скритата върна подкрепа за успехите на внуците. Въкъщи дори се шегуват, че преди всичко друго, децата тук са забързоили с отличие първо „Бабиното училище“.

Почуках на дома на Ненкови с идеята за прочит на будителството в тяхното, със сигурност изтощително училищно ежедневие. Но Будителството, оказва се, далеч не е разказ единствено в сегашно време. Това си мисля, докато прибирам тефтера, когато Николай ми казва: „Сега пък аз преподавам на Катя, внучката на Пеню...“.

Диана Рамналиева

КОНСТАНТИН ИРЕЧЕК

Чехът – будител на българите

Константин Иречек /1854-1918/ е чешки историк, интелектуалец, направил много за науката и културата на страната ни. Бил е министър на народното просвещение, директор на Народната библиотека „Кирил и Методий“. Първият чужденец, приет за дописен член на БКД, дн. БАН, редовен член от 1884 г. Автор е на първия у нас академичен труд по история на България – „История на българите“.

Награден е от княз Александър I с първия златен медал „За наука и изкуство“ – 1883 г., а преди отпътуването си – и с орден „Св. Александър“, III степен – 1884 г.

Името му носи два села в България, връх в Рила и морски нос в Антарктика. Един от героите е в книгата на Алеко Константинов „Бай Ганьо“, в която среща на нашенеца с Иречек е плод само на творческото въображение на писателя.

За дейността му у нас са направени документални филми. По повод 160 г. от рождението му БАН, Съюзът на учените и НБУ организират международна научна конференция „Константин Иречек: историк, държавник, общественик, мемоарист“.

Детето-чудо. Константин Иречек е роден във Виена на 24 юли 1854 г. във високоинтелигентно семейство. Бащата – Йозеф Иречек, бил министър на изповеданията и просвещението на Австро-Унгария, осигурявал на славяните равен достъп до образование. През 1874 г. кабинетът паднал и той се преместил със семейството си в Прага. Майката – Божена Шафарикова, е дъщеря на прочутия славист Павел Шафарик, автор на „История на славянските езици“, „За произхода на славяните“ и др.

Константин бил обучаван от домашни учители и от родителите си. В автобиографията си, в която говори за себе си в трето лице, той пише, че баща му посвещавал много време на децата си. На 7 г. вече владял немски, а на 10 г. постъпил в лицей, в който преподавали само знаменитости, а съучениците му били все аристократи. Сам научил сърбохърватски, а по-късно и български, събирал новобългарски книги, помагал и на баща си – преписвал ръкописите му и преглеждал коректурите.

Интересът към България. През 1875 г. завършил Карловия университет, специализирал история на славяните. Още като първокурсник съставил на френски „Книгопис на новобългарската книжнина – 1805-1870“ – първата му научна работа. Издадена е в списанието на БКД в Браила. На 21 г. става доктор по философия с труда си „Книга за българите“. „От всичките балкански народи най-малко се знае за българите“, – така обяснявал интереса си към нашия народ. Рефератите му били слаботи – до 1878 г. написал и публикувал 71, средно по 14 на година.

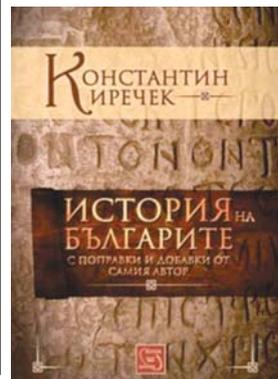
В Прага младият чех се сближил с проф. Марин Дринов и с бъдещия министър-председател Константин Стоилов. По-късно по тяхна покана той ще пристигне в България и ще остане тук 5 години.

История на българите. Този огромен труд – дисертацията на Иречек, представлява първото академично издание на българската история. Написан е с подкрепата на много българи, Марин Дринов прави първата му рецензия.

Историята обхваща периода от древността до 1875 г. и отразява държавния, обществен и културния живот. Иречек продължил да работи по нея, затова в отделен том, издаден посмъртно през 1939 г., са включени и многобройните му бележки и допълнения. Историята излиза за пръв път на чешки и немски през 1876 г., а после и на руски и претърпява няколко издания. Самият Иречек казва за целта й: „Да осветли безпристрастно и съгласно тогавашното състояние на науката миналото на тоя някога славен и могъщ народ, а в новите времена поради неблагоприятни за него обстоятелства съвършено забравен“.

Той ползва достоверни исторически извори, обобщава всички по-ранни изследвания и отдава значимото на българските възрожденци и историци – Паисий Хилендарски, Софроний Врачански, Г. С. Раковски, братя Миладинови.

Отзивите на научната общност са изключително положителни. Марин Дринов казва, че „цял свят хвали автора“, а книгата е „толкова драгоценна за българите, щото ние можем да кажем, че имаме историята на народа си“. Васил Стоянов пише: „Вие сте вече наш и ще останете навеки наш за чест и вечна слава“.

на нашия български народ и родина“. Стефан Бобчев създава по книгата гимназиален учебник – „История на българския народ“. Проф. Петър Петров отбелязва, че чрез историята „много поколения българи са се възпитавали в любов към отечеството“. БАН подкрепта приноса му, „за да се привлече чуждото внимание върху България и да се усили националното съзнание у самия български народ“.

Спорното авторство. Има и мнения, оспорващи авторството на Константин Иречек на прочутата „История на България“. Във в. „24 часа“ от 03.03.2019 г. коментаторът Росен Янков твърди, че истинският автор е дядото на Иречек – Павел Шафарик. Основният му довод е, че изданието от 1929 г. има 457 страници, състои се от 34 глави и към всяка има бележки – общо 1132. Според него не е възможно само за 5 месеца – от идеята да напише историята до излизането ѝ, че дори да е проучил такъв огромен брой източници. „Колкото и да е гениален, Иречек няма как да е автор на тази книга“, заключава Янков. Косвени улики към съмнителното авторство дават и някои авторитетни българи.

В България. След Освобождението в страната ни идват чужденци, в т.ч. чехи – изучават и инициативни хора, които искат да помогнат на братята славяни бързо да уредят държавата си. Една от най-ярките личности сред тях е Константин Иречек. Млад, красив, фин, ерудиран и ентузиазирани, с няколко огромни кифара с книги, той пристига в България през 1879 г.

Първи впечатления. За тях Иречек разказва в своя „Български дневник“ – поразителен документ за тогавашните ни политически нрави, бит и култура, които го озадачават и дори посласхват. С тях той се сблъсква още при стъпването си на българска земя – хигиената в хотела е много лоша, нужникът е надалече в калния двор, чака се ред за легна за миене, който бил един и се разнасял от стая в стая.

Когато първата сутрин тръгнал за среща с Константин Стоилов, минал по крива улица, с ужасен неравен тротоар и страшна кал. „Голямо село!“, пише Иречек за София. Стигнал до двореца – едноетажна къща с 16 прозореца, но Стоилов още спял, затова се поразходил. Стигнал до голяма дървена сграда, каквито у тях се строили за изложба на добитък, цялата с малки знамена – Народното събрание. Там инж. Прошек и проф. А. Безеншек му описали парламента: хаос и примитивност; множество полюбозависани простаци или селяни, всеки говори колкото си иска, цели заседания минавали в празни приказки; единствено министрите говорят умно.

После отишъл у Стоилов. В стаята му – малко европейски мебели, мръсен под, желязна печка. Жилището му било и канцелария. След срещата Иречек влязъл в бяло-синя дървена къща – в нея били всички министерства. Вътре – нечистота, писарите – из коридорите. Отишъл в министерството

на просветата – цялото в една стая. С министъра – д-р Георги Атанасович, отишъл на заседание на парламента – продълговата зала с червени драперии, килими и кресла за 120 души. Имало три ложи – дипломатическа, дворцова и за чиновниците, в която настанили госта. В „грозна безплодност“ минали 4 часа и половина. Зложелатели му доверили, че в парламента се въдят и пилци – петли и кокошки, които щъкали навсякъде. След заседанието Иречек се прибрал и чакал ред за умивалника...

Приносът за България. У нас той пребивава между 25-ата и 30-ата си година. С указ на княз Александър I Батенберг от 2.11.1879 г. е назначен за главен секретар на Министерството на народното просвещение. После, по време на Режима на пълномощията, за 14 месеца е министър на просвещението, след това – председател на Учебния съвет при министерството и директор на Народната библиотека. Наричат Иречек „чешкият будител на българите“. Със своите настойчивост, познания, амбиция и удивително трудолюбие той полага големи усилия за организирането на учебното дело и подготвянето на висококвалифицирани преподаватели, за създаването на редица културни институти и опазването на българската старина, за възраждането на БКД /БАН/ и издаването на неговото списание.

Прави няколко обиколки из страната, бил и в най-отдалечените краища и на най-видните

го харесвали и защото бил винаги чист и избърсан, не ядъл какво да е, ухаел на парфюм и не говорел за жени.

Опити за сватосване. Мнозина се мъчели да го сватосат, но срещали категоричния му отказ. Иречек искал жена, която да е достойна за него по потекло и образование, да е европейка отвсякъде. А такива в България се броели на пръсти и били вече заети. Все пак името му се свързвало с учителката и директорка на Първа девическа гимназия Клотилда Цветешич, хърватка, учила във Виена, творчеството в държавното си. Предполагало се, че ще се сгодят, но... въздържан и разсъдъчен във всичко, Иречек бързо се оттеглил. Оженил се твърде късно за някоя си Мария, за която се знае, че след смъртта му правела пазарлъци с българите, за да изтъргува по-изгодно ръкописите му.

Уникални прозрения за българите. На всяка крачка Иречек се удивявал и гневил на нашите ориенталски навици и на нежеланието да се работи съвестно и задружно, за да се променят нещата. Не без ирония описва всичко в писмата, пътеписите, дневниците и книгите си: „В България подвива ума си. Дойдох флегматичен, станах нервозен“; „По улиците на София – огромни голици – българска Венеция“; „България е с население два милиона души, разделено на три: би-визиански, настоящи ми-

Карта от пътуванията на Иречек из България

планински върхове. Свидетели казват: „Той по-добре познаваше страната, отколкото софийските политици“. Впечатленията и изследванията си отпечатва в книгите „Пътувания по България“ и „Княжество България“.

По нашенски. Политици и държавници посрещнали Иречек уж радушно, но скоро започнали да дават отпор на неговия европейщина във всяко начинание. Едни мъроморели, че взема май доста пари за поста си, откъде-накъде. Други го намразили, че не гуляе и не играе комар с тях. Трети просто го смятали за странна птица – заради това, че пътувал из страната и се срещал с всякакви хора. Защо, какво ще търси там, да не би пък да е някакъв шпионин... Някои не

нистри и бъдещи министри... Всеки иска да стане министър“. Той нарича парламента ни „страшно нравствено благо“ и записва: „За мен най-лошото в България е чудесното наслаждение, което имат тук хората да се преследват един друг и държавници посрещнали Иречек уж радушно, но скоро започнали да дават отпор на неговия европейщина във всяко начинание“.

Завръщането. Иречек искал да си остане „човек на науката“. През 1884 г. се завърща в Прага и става редовен професор по всеобща история в Карловия университет. От 1893 г. до смъртта си е професор по история на славянските народи във Виенския университет. Умира във Виена на 10 януари 1918 г. на 63 години.

Мария Рашкова

Издателски съвет: Николай Ибушев, Янко Запрянов, Цветан Шиков, Добрин Драгнев. **Редколегия:** Юлия Младенова – гл. редактор, Диана Нейчева, Мария Рашкова, Мария Пискова, Искра Буюклиева, Венко Юнаков. *Със съдействието на КНСБ и КТ „Подкрепа“ в „Арсенал“ АД.*

За връзка с редакторите на „Трибуна Арсенал“: e-mail: tribuna.arsenal@gmail.com; Юлия Младенова: 0882 98 70 14, e-mail: julia_mladenova@abv.bg, Диана Рамналиева, e-mail: diana_ramnalieva@abv.bg; Мария Рашкова: 0882 98 70 12